

Wyrok z dnia 24 kwietnia 1997 r.
III SZ 1/97

Zawieszenie prawa wykonywania zawodu radcy prawnego z powodu podjęcia pracy w organach ścigania, nie zwalnia radcy z obowiązku płacenia składek członkowskich na rzecz samorządu radców prawnych.

Przewodniczący SSN: Jerzy Kwaśniewski, Sędziowie SN: Piotr Hofmański,
Adam Józefowicz (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 24 kwietnia 1997 r. sprawy z odwołania Agnieszki W. od orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego w W. z dnia 2 stycznia 1997 r. [...] w przedmiocie pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego.

na podstawie art. 386 § 1 KPK zmienił zaskarżone orzeczenie w ten sposób, że w miejsce orzeczonej w stosunku do Agnieszki W. kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego orzekł karę nagany z ostrzeżeniem.

U z a s a d n i e n i e

Rzecznik Dyscyplinarny Okręgowej Izby Radców Prawnych w G. złożył 10 kwietnia 1996 r. do Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego wnioski o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego przeciwko Agnieszce W. o to, że będąc radcą prawnym, wpisanym na listę Okręgowej Izby Radców Prawnych w G., wbrew obowiązkowi uiszczania składek członkowskich na rzecz samorządu radcowskiego, określonych uchwałami organów tego samorządu, od chwili wpisu na listę radców prawnych, to jest od 19 września 1989 r. uporczywie uchyla się od płacenia składek, czym narusza art. 57 pkt 5 w związku z art. 40 ust. 2 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (Dz. U. Nr 19, poz. 145 ze zm.).

W postępowaniu wyjaśniającym obwiniona podała, że nie podjęła pracy w zawodzie radcy prawnego, gdyż do dnia 31 stycznia 1991 r. przebywała na urlopie wychowawczym, a od 1 lutego 1991 r. podjęła pracę w Wyższej Szkole Policji w S., jako wykładowca prawa cywilnego, gdzie mieszka i pracuje do chwili obecnej. Obwiniona wyjaśniła, że egzamin radcowski złożyła w Okręgowej Komisji Arbitrażowej w G. 17 sierpnia 1989 r., a w dniu 19 września 1989 r. została wpisana na listę radców prawnych. Praca w organach ścigania powoduje z mocy prawa (art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych) zawieszenie prawa do wykonywania zawodu. Zdaniem obwinionej powoduje to również zawieszenie obowiązku opłacania składek członkowskich.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny w G. orzeczeniem z dnia 23 maja 1996 r. [...] po przeprowadzeniu rozprawy w sprawie Agnieszki W., obwinionej o to, że będąc radcą prawnym wpisanym na listę radców prawnych OIRP w G., [...] wbrew obowiązkowi uiszczania składek członkowskich na rzecz samorządu radcowskiego określonych uchwałami organów tego samorządu od chwili wpisu na listę radców prawnych, to jest

od 19 września 1989 r. uporczywie uchyla się od płacenia wymienionych składek - czym narusza art. 57 pkt 5 w związku z art. 40 ust. 2 ustawy o radcach prawnych, uznał obwinioną winną zarzuconego jej czynu, który stanowi przewinienie z art. 64 ust. 1 ustawy o radcach prawnych. Na podstawie art. 65 ust. 1 pkt 4 wymienionej ustawy Okręgowy Sąd Dyscyplinarny wymierzył obwinionej karę dyscyplinarną pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego i obciążył ją kosztami postępowania w kwocie 50 zł.

Okręgowy Sąd Dyscyplinarny stwierdził w uzasadnieniu orzeczenia, że nie jest trafny pogląd obwinionej, że jeżeli nie podjęła pracy w charakterze radcy prawnego z powodu urlopu wychowawczego, a następnie podjęła pracę w Wyższej Szkole Policji na stanowisku wykładowcy, co spowodowało zawieszenie prawa do wykonywania zawodu, to uległ także zawieszeniu obowiązek opłacania składek członkowskich. Zdaniem Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego uiszczanie składek członkowskich jest związane z obowiązkową przynależnością do samorządu radcowskiego. W związku z tym nie wykonywanie zawodu ani zawieszenie prawa do wykonywania zawodu nie jest równoznaczne z ustaniem przynależności radcy prawnego do samorządu. Nie powoduje to ustania obowiązku uiszczania składek członkowskich. Dlatego Okręgowy Sąd Dyscyplinarny uznał obwinioną winną zarzuconego jej czynu, to jest zawinonego, nienależytego wykonywania obowiązków wynikających z ustawy o radcach prawnych i zasad etyki zawodowej i za to na zasadzie art. 65 ust. 1 pkt 4 ustawy o radcach prawnych wymierzył jej karę dyscyplinarną pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego. Wymierzając obwinionej najsurowszą karę dyscyplinarną Okręgowy Sąd Dyscyplinarny miał na uwadze nagminność tego rodzaju czynów, duży stopień złej woli ze strony obwinionej, przejawiający się w uporczywości w niepłaceniu składek, niezawiadomieniu organów samorządu radcowskiego o zmianie miejsca zamieszkania i podjęciu pracy, nieusprawiedliwionym niestawieniu się na wezwanie Rzecznika Dyscyplinarnego, wadliwym stosunku do swojego czynu mimo wezwań i wyjaśnień Dziekana i Radcy OIRA, rażącym naruszeniu nie tylko ustawy o radcach prawnych, ale także uchwały nr 6/95 V Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 9 listopada 1995 r. w sprawie zasad etyki zawodowej radcy prawnego oraz niestosowaniu się do uchwał organów samorządu niezależnie od ich osobistej oceny.

Wyższy Sąd Dyscyplinarny w W. orzeczeniem z dnia 2 stycznia 1997 r. [...] po rozpoznaniu odwołania obwinionej na posiedzeniu jawnym, postanowił utrzymać w mocy orzeczenie Okręgowego Sądu Dyscyplinarnego z dnia 23 maja 1996 r. i obciążyć obwinioną zryczałtowanymi kosztami postępowania w wysokości 25 zł na rzecz Okręgowej Izby Radców Prawnych w G. W uzasadnieniu orzeczenia Wyższy Sąd Dyscyplinarny stwierdził, iż bezsporną okolicznością jest, że obwiniona odmawia zapłaty składek na rzecz samorządu radcowskiego, które ma obowiązek płacić w czasie trwania przynależności do samorządu radcowskiego w myśl uchwały nr 9/91 Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 9 listopada 1991 r. w sprawie składki członkowskiej w samorządzie radców prawnych i jej podziału. Osoba wpisana na listę radców prawnych i zatrudniona w pełnym wymiarze godzin pracy obciążona jest obowiązkiem zapłacenia składki w wymiarze 100%, albowiem nie zachodziły podstawy do obniżenia składek (np. emerytom, rencistom, aplikantom radcowskim, bezrobotnym). Brak jest podstawy do obniżenia składki. Zdaniem Wyższego Sądu Dyscyplinarnego naganne jest zachowanie obwinionej, polegające na odmowie zapłaty składek za okres od 1 lutego 1992 r. kiedy

nastąpiło podjęcie stałej pracy. Zastosowanie najwyższej kary dyscyplinarnej nastąpiło ze względu na nie możliwość tolerowania przez organy samorządu radcowskiego zachowania członka tego samorządu polegającego na stałym niewypełnianiu obowiązków.

Od powyższego orzeczenia Wyższego Sądu Dyscyplinarnego Agnieszka W. złożyła odwołanie, w którym kwestionuje wymiar kary, jako wyjątkowo surowej i niewspółmiernej do zawinienia. Odwołująca się nadal podtrzymywała wątpliwości, czy zgodnie z art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych dotyczącym zawieszenia prawa do wykonywania zawodu z powodu podjęcia pracy w organach ścigania nie powinno jednocześnie powodować zawieszania obowiązków łączących się z przynależnością do samorządu radcowskiego.

Rozpatrując odwołanie Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Obowiązek płacenia przez radcę prawnego składki na rzecz samorządu radcowskiego wynika bezpośrednio z przynależności do samorządu, która jest obowiązkiem (art. 40 ust. 2 ustawy o radcach prawnych). Wpisanie osoby odpowiadającej ustawowym wymaganiom kwalifikacyjnym na listę radców prawnych powoduje przystąpienie radcy prawnego do samorządu. Spełnia on na rzecz radców prawnych szereg ustawowo określonych zadań, z którymi łączy się obowiązek ponoszenia kosztów przez organy samorządu. Dlatego obowiązek płacenia składek na rzecz korporacji zawodowej został określony w art. 64 ust. 1 pkt 1 tej ustawy przez ustawowe upoważnienie Krajowego Zjazdu Radców Prawnych do ustalenia wysokości składki członkowskiej (art. 57 pkt 5 ustawy). Jeżeli w sytuacji osobistej i zawodowej obwinionej, wpisanej na listę radców prawnych, brak było podstaw do zwolnienia lub obniżenia składki w świetle postanowień uchwały Nr 9/91 Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 9 listopada 1991 r., to obwiniona obowiązana była stosować się do uchwał samorządu radcowskiego (§ 2 uchwały Nr 8/91 Krajowego Zjazdu Radców Prawnych z dnia 9 listopada 1991 r.) i płacić składki. Tak też uznał Sąd Najwyższy w uchwale składu siedmiu sędziów z dnia 26 kwietnia 1990 r., III PZP 2/90 (OSNCP 1990 z. 12 poz. 142) stwierdzając, że "płacenie składek członkowskich na rzecz samorządu jest ustawowym obowiązkiem radcy oprawnego wobec tego samorządu". W konsekwencji tego w uchwale tej Sąd Najwyższy stwierdził, że "radca prawny podlega odpowiedzialności, dyscyplinarnej za zawinione niepłacenie składek na rzecz samorządu radców prawnych (art. 64 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych - Dz. U. Nr 19, poz. 145)". Z kolei w uchwale z dnia 18 czerwca 1991 r., I PZP 21/91 (OSNCP 1992 z. 2 poz. 30) Sąd Najwyższy wyjaśnił, że "radca prawny wykonujący inną pracę zarobkową niż praca radcy prawnego nie korzysta z obniżenia składki członkowskiej", a tym samym ma obowiązek w dalszym ciągu opłacać ją w zwykłym wymiarze. Podniesione w odwołaniu wątpliwości obwinionej czy radca prawny, którego prawo do wykonywania zawodu radcy prawnego jest zawieszone ma obowiązek płacenia składek członkowskich na rzecz samorządu radcowskiego) także już były wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego w podobnych sprawach. Wystarczy tu przytoczyć uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 20 listopada 1987 r., III PZP 48/87 (OSNCP 1989 z. 7-8 poz. 115), w której Sąd Najwyższy uznał, że zawieszenie prawa wykonywania zawodu radcy prawnego z powodu podjęcia pracy w notariacie (art. 28

ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych) nie zwalnia z obowiązku płacenia składek członkowskich. W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy również podkreślił, iż w ustawie o radcach prawnych wprowadzono obowiązkową przynależność radców prawnych do samorządu. Z przynależnością tą łączy się bezpośrednio obowiązek płacenia składki członkowskiej, ustalonej przez Krajowy Zjazd Radców Prawnych. Wymuszenie płacenia składek członkowskich przez radcę prawnego może być częściowo dokonane przez możliwość wszczęcia przeciwko radcy prawnemu postępowania dyscyplinarnego, gdyż niepłacenie przez radcę składek stanowi naruszenie obowiązku wynikającego z przynależności do samorządu. W świetle przytoczonego wyżej orzecznictwa, którego poglądy podziela skład orzekający Sądu Najwyższego w niniejszej sprawie, należy przyjąć, że zawieszenie prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego z powodu podjęcia pracy w organach ścigania nie zwalnia radcy prawnego z obowiązku płacenia składek członkowskich na rzecz samorządu radców prawnych. W tej sytuacji zarzut odwołania o braku obowiązku obwinionej płacenia składek członkowskich na rzecz samorządu radcowskiego okazuje się nieuzasadniony.

Przechodząc do oceny prawnej wymienionego w odwołaniu zarzutu, że orzeczona kara jest wyjątkowo surowa i niewspółmierna do zawinienia, Sąd Najwyższy uznał, że zarzut ten jest uzasadniony. Wymierzenie obwinionej Agnieszce W. najsurowszej kary pozbawienia prawa do wykonywania zawodu radcy prawnego - zdaniem Sądu Najwyższego - w okolicznościach sprawy jest nadmiernie surowe i przez to niesprawiedliwe. Dlatego wymierzona obwinionej Agnieszce W. kara podlega złagodzeniu. Zdecydowała o tym dokonana przez Sąd Najwyższy wyważona ocena stopnia jej winy. Przewinienie dyscyplinarne, którego się dopuściła nie jest wynikiem uporczywego lekceważenia obowiązków, wynikających z ustawy o radcach prawnych, aczkolwiek czyn jej należy uznać za zawiniony w rozumieniu art. 64 ust. 1 pkt 1 tej ustawy. Niepłacenie składek przez obwinioną wynikało w sprawie z przyjęcia przez Agnieszkę W. błędnej wykładni art. 28 ust. 1 pkt 2 ustawy o radcach prawnych i uporczywych prób obrony zajętego stanowiska. W tej sytuacji nie można przyjąć, że obwiniona zasłużyła na najsurowszą z kar, przewidzianych w art. 65 ust. 1 wymienionej ustawy, która powinna być zarezerwowana dla najbardziej poważnych i drastycznych etycznie przewinień dyscyplinarnych.

Obwiniona Agnieszka W. nie była dotychczas karana dyscyplinarnie. Z tego względu należy przyjąć, że słuszne jest danie jej szansy racjonalnego zweryfikowania swojej postawy i zrozumienia, że jest ona niewłaściwa i wymaga zmiany oraz odpowiedniego traktowania obowiązków prawnych. Jeżeli obwiniona pozostając radcą prawnym nadal będzie uchylała się od obowiązku uiszczania składek to organy samorządu radcowskiego będą miały podstawę do wyciągnięcia z tego odpowiednich wniosków, a w ewentualnym postępowaniu dyscyplinarnym sytuacja jej będzie przedstawiała się w odmiennym świetle niż obecnie.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że na podstawie art. 386 § 1 KPK należało złagodzić wymierzoną Agnieszce W. karę dyscyplinarną i orzec, jak w sentencji.

=====